

О. В. ІГНАТЮК

Апеляційний суд Київської області

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІ ЗАХОДИ: АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ

Наукові праці МАУП. Серія Юридичні науки, 2018, вип. 55(1), с. 10–18

Проаналізовано підходи вітчизняних та міжнародних вчених щодо визначення поняття оперативно-розшукових заходів.

Виконання завдань і досягнення мети оперативно-розшукової діяльності (ОРД) неможливі без забезпечення уповноваженими оперативними підрозділами збереження в таємниці відомостей про час, місце, об'єкти, методи й засоби проведення оперативно-розшукових заходів [1, 126].

В теорії кримінального процесу не розглядається така правова категорія, як “розшукові заходи”. Вона є предметом вивчення науки про ОРД, де вивчається правове регулювання організації та здійснення оперативного розшуку в інтересах кримінального судочинства, безпеки суспільства і держави [2, 144]. Це спричиняє низку проблем, які вкрай негативно впливають на правозастосовну практику правоохоронних органів.

Так, у ст. 103 КПК України 1960 р. зазначалося, що “на органи дізнання покладається вжиття необхідних оперативно-розшукових заходів з метою виявлення ознак злочину і осіб, що його вчинили”. Частина 3 ст. 114 цього Кодексу передбачала, що “слідчий по розслідуваних ним справах вправі давати органам дізнання доручення і вказівки про провадження розшукових та слідчих дій і вимагати від органів дізнання допомоги при провадженні окремих слідчих дій”. В СРСР розшукові заходи були таємними і з 1960 р. здійснювались відповідно до відомчих нормативних актів МВС СРСР або КДБ СРСР [2, 144]. Правова основа оперативно-розшукової діяльності в Україні з'явилась з прийняттям Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” (ст. 3).

У зв'язку з цим до предмета цих дискусій долучилися ряд теоретиків та практиків із різних сфер, що надало зазначеній науковій полеміці міжгалузевого характеру й зумовлює актуальність обраної теми.

Теоретичну базу дослідження становлять ґрунтовні наукові праці з проблемних аспектів оперативно-розшукових заходів та використання їх результатів у доказуванні. Зокрема, це праці: М. В. Баґрія, Б. Г. Бараненка, Р. І. Благути, В. О. Глушкова, М. Л. Грїбова, А. М. Кислого, В. А. Колесника,

С. С. Кудінова, Є. Д. Лук'янчикова, Д.Й. Никифорчука, М.А. Погорецького, Є. Д. Скулиша, Д. Б. Сергєєвой, С. Р. Тагієва, О. Ю. Татарова, В. Г. Уварова, Д. М. Цехана, С. С. Чернявського, Р. М. Шехавцова, М. Є. Шумили та ін.

Мета дослідження полягає в аналізі підходів до визначення поняття оперативно-розшукових заходів (ОРЗ).

Виклики часу, розуміння значущості розшукових заходів під час досудового провадження в кримінальному судочинстві [2, 144], зумовили доповнення КПК України (1960) нормами, які однозначно і прямо передбачали застосування заходів оперативно-розшукового характеру для вирішення завдань кримінального судочинства (ст. 67; ст. 97).

Втім однією з найактуальніших проблем, яка потребує ґрунтовного наукового дослідження і впровадження в практику і навчальний (освітній) процес, є чітке визначення поняття оперативно-розшукових заходів.

Аналіз юридичної та спеціальної літератури показує, що в даний час єдиної думки серед вчених у галузі ОРД щодо питання ОРЗ не існує [3].

Узагалі термін “оперативно-розшукова діяльність” з’явився в обігу у наукових колах наприкінці 50-х років минулого століття. До змісту поняття включалися пошукові та пошуково-розвідувальні заходи, спрямовані на розкриття злочинів, а також на виявлення осіб, які замислюють вчинити злочин або готуються до нього, з метою запобігання їм, попередження або припинення їх.

Проте ОРД, як самостійна державна правоохоронна діяльність, замовчувалася та приховувалася від громадськості. Уперше на законодавчому рівні поняття ОРД набуло визнання з прийняттям 25.12.1958 р. Верховною Радою СРСР Основ кримінального судочинства Союзу РСР і союзних республік (Основи). У ст. 29 цього законодавчого акта органам міліції як органам дізнання надавалося право застосовувати необхідні оперативно-розшукові заходи з метою виявлення ознак злочину і осіб, які його вчинили. Реалізуючи ці Основи, Кримінально-процесуальний кодекс УРСР, затверджений Законом від 28.12.1960 р. (ВВР, 1961, № 2, ст. 15), поклав на органи дізнання вжиття оперативно-розшукових заходів з метою виявлення ознак злочину і осіб, що його вчинили (ст. 103).

Подальший період законодавчої легітимізації й розвитку оперативно-розшукової діяльності як правової галузі розпочався за радянських часів з прийняттям Закону СРСР від 12 червня 1990 р. “Про внесення змін і доповнень до Основ кримінального судочинства Союзу РСР і союзних республік” [4]. Але повністю ОРД було легітимовано Законом України “Про оперативно-розшукову діяльність” [5], яким визначено поняття ОРД, її правова основа як державної правозастосовної діяльності, завдання, цілі, нормативно-правовий зміст, суб’єкти, об’єкти, підстави, порядок здійснення оперативно-розшукових заходів і, що має дуже велике значення для кримінального провадження, закладено вихідні правові засади щодо залучення до нього результатів ОРД. Ці засади поступово набували реального предметного вираження в конкретних нормах оперативно-розшукового та кримінально-процесуального законодавства.

Протягом багатьох років у оперативно-розшуковій теорії формувалася й обґрунтовувалася наукова позиція щодо визнання ОРД безпосередньою складовою кримінального судочинства, а її результатів – фактичними даними, прирівняними до інших доказів. І хоча цю позицію поділяли не всі вчені, вона згодом отримала підтримку й визнання на законодавчому рівні.

Так, ч. 2 ст. 8 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” (у редакції від 18.01.2001 р. № 2246-III) закріплювалася правова норма, згідно з якою за результатами негласного проникнення до житла чи іншого володіння особи, зняття інформації з каналів зв’язку, контролю за листуванням, телефонними розмовами, телеграфною чи іншою кореспонденцією, застосування інших технічних засобів одержання інформації складається протокол з відповідними додатками, який підлягає використанню як джерело доказів у кримінальному судочинстві.

Аналогічним чином до Кримінально-процесуального кодексу України 1960 року було внесено законодавчу норму про встановлення слідчим чи судом фактичних даних (доказів) у кримінальній справі протоколами з відповідними додатками, складеними уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів (ч. 2 ст. 65 у редакції зі змінами, внесеними згідно із Законом від 21.06.2001 р. № 2533-III), а також норму щодо надання права слідчому, прокурору, суду в справах, які перебувають у їхньому провадженні, доручати оперативним підрозділам проведення оперативно-розшукових заходів чи використання засобів для отримання фактичних даних, які можуть бути доказами в кримінальній справі (ч. 3 ст. 66 КПК).

Легітимність застосування у кримінальному судочинстві оперативно-розшукових заходів та їх результатів була передбачена також і іншими нормами КПК 1960 року, зокрема:

- ч. 5 ст. 97 (щодо перевірки заяви або повідомлення про злочини до порушення кримінальної справи шляхом проведення оперативно-розшукової діяльності);
- ч. 3 ст. 103 (щодо вжиття органом дізнання, тобто оперативним підрозділом необхідних оперативно-розшукових заходів з метою виявлення ознак злочину і осіб, які його вчинили);
- ч. 3 ст. 104 (щодо обов’язку органу дізнання продовжувати виконання оперативно-розшукових заходів у переданій слідчому справі про тяжкий злочин, якщо не встановлено особу, яка його вчинила) тощо.

Таким чином, у ході розвитку законодавства про ОРД і кримінально-процесуального права фактично сформувався новий легітимний правовий інститут оперативно-розшукового супроводження кримінального судочинства [6], суть якого полягала в здійсненні оперативними підрозділами оперативно-розшукових заходів та застосування відповідних засобів за письмовими дорученнями слідчого (прокурора, судді) в межах досудового слідства і судового розгляду кримінальних справ з метою:

- отримання фактичних даних (доказів) про злочинні діяння окремих осіб та груп (ч. 3 ст. 66 КПК; ст. 1; п. 2 ст. 10 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”);

- встановлення особи, яка вчинила злочин (ч. 3 ст. 104; ст. 209 КПК; п. 1 ч. 1, ч. 2 ст. 6 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”);
- розшуку осіб (обвинувачених), які переховуються від органів розслідування (ч. 1 ст. 139 КПК; п. 1 ч. 1, ч. 2 ст. 6; п. 3 ст. 10 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”);
- забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їхніх сімей та близьких родичів цих осіб (ч. 1–4 ст. 52-1 КПК; п. 6 ст. 7; п. 4 ст. 10 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”) тощо, а також надання матеріалів за результатами реалізації вказаних заходів і засобів ОРД слідчому, на підставі яких він приймає та реалізує процесуальні рішення.

Водночас внесення змін до Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” у зв’язку з прийняттям КПК України містить певні суперечності, пов’язані з тлумаченням понять оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій.

Новий КПК України не пояснює поняття оперативно-розшукової діяльності, однак визначає тотожними розшукові та слідчі дії з поділом їх на гласні та негласні.

Слушно зауважити, що в Законі України “Про оперативно-розшукову діяльність” поняття оперативно-розшукових заходів та їх класифікація взагалі відсутні, але ч. 1 ст. 8 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” (пункти 7–12, 14, 17) визначає порядок проведення ОРЗ, відносячи до таких негласні слідчі (розшукові) дії (передбачені в КПК України) [5].

Отже, виникає питання щодо визначення і розмежування понять оперативно-розшукового заходу і негласної слідчої (розшукової) дії, їх співвідношення, поєднання в процесі виявлення, припинення злочинів та розслідування кримінальних правопорушень, оскільки обом цим категоріям вітчизняного правового поля властива така невід’ємна ознака (або, краще сказати, сутнісна властивість), як “негласність”.

Таким чином, наведені міркування доводять необхідність додаткової уваги до цієї проблеми.

До прийняття нового КПК України вітчизняні науковці розглядали оперативно-розшукову діяльність, з одного боку, як забезпечувальну діяльність по відношенню до кримінального процесу, а з іншого — як процесуальну регламентацію [7].

Це викликало полеміку не лише в наукових колах, а й серед тих осіб, які безпосередньо здійснюють правозастосовну діяльність. Наголосимо, що проведене нами анкетування суддів і працівників правоохоронних органів виявило, що 55,6 % респондентів вбачає принципову різницю між оперативно-розшуковими заходами та негласними слідчими (розшуковими) діями і 44,4 % вважає, що різниця несуттєва [8].

Проте очевидним є те, що законодавче закріплення дефініції оперативно-розшукового заходу є невід’ємною складовою удосконалення національного оперативно-розшукового законодавства. Крім того, в юридичній літературі пострадянського простору висловлюється справедлива думка про

необхідність законодавчого закріплення поняття кожного оперативно-розшукового заходу [9].

А. Г. Лекарь (1966) одним із перших визначив ОРЗ як “дії працівників органів охорони громадського порядку, засновані на використанні наявних в їх розпорядженні негласних засобів і методів у поєднанні з голосними і спрямовані на вирішення приватних завдань оперативно-розшукової діяльності”.

Слід зауважити, що етимологічне тлумачення сутності таких понять, як “захід”, “заходи”, “дії”, мають практично однакове значення [10]. Поняття “оперативна робота” асоціюється не лише зі швидкістю або гнучкістю, а й з втаємниченістю роботи [11].

Наведений у Законі перелік ОРЗ є вичерпним, і всяка зміна його або доповнення можливі тільки за законом. ОРЗ, як уже зазначалося, — це система організаційно-тактичних дій, що проводяться відповідно до закону і спрямовані на вирішення обмежених законом завдань. Залежно від оперативної ситуації, вони можуть носити публічний, негласний і зашифрований (при необхідності під відповідною легендою) характер. Слід пам’ятати, що один розпочатий захід може потягти за собою й інші або цілий комплекс взаємопов’язаних необхідних ОРЗ, що вимагають використання спеціальних технічних засобів, інформаційно-телекомунікаційних мереж, різних інформаційних систем [12] тощо.

За визначенням О. Ю. Шумилова, “...в оперативно-розшуковій теорії єдності щодо поняття “дії оперативно-розшукової” поки не досягнуто” [13]. І таке критичне висловлення є справедливим. Однак незрозуміло, для чого вчені все ж розділяють оперативно-розшукові заходи на безпосередні заходи, операції і дії, до яких належать: опитування, збирання відомостей, збір зразків для порівняльного дослідження, дослідження предметів і документів, спостереження, ідентифікація особистості. Адже кожна з перелічених “дій” може становити і захід, і, залежно від організації, навіть операцію. Незрозуміло, звичайно, у зв’язку з чим тільки контролювану поставку О. Ю. Шумилов визнає операцією і не надає такого ж статусу оперативному впровадженню або оперативному експерименту [13, 432].

В одному з підручників з ОРД наведено таке визначення оперативно-розшукового заходу: це “суспільно значуще, умисно й конфіденційно (в організаційному і тактичному аспекті) вчинюване, передбачене законом про ОРД оперативно-розшукове активне діяння (дія, захід або операція), за допомогою сукупності яких здійснюється ОРД” [14, 206].

Відмінність гласних ОРЗ від негласних відзначається у підручнику О. М. Бандурки (2002) [15, 106–107]. Під гласними оперативно-розшуковими заходами розуміють такі, що “здійснюються оперативними підрозділами гласно, відкрито, без приховування від сторонніх осіб їхнього характеру та цілей, а оперативний працівник не конспірується й виступає офіційно як представник оперативного підрозділу”. Відповідно, під негласними оперативно-розшуковими заходами вважають такі, що “оперативні підрозділи здійснюють їх конфіденційно, конспіративно; оперативні працівники, вико-

нуючи їх, приховують свою належність до оперативного підрозділу, а цілі, яких їм треба досягти, шифрують під іншими намірами”.

У більш пізній роботі А. Г. Лекарь (1972) дещо змінив первісну дефініцію ОРЗ, визначивши їх як “засновані на використанні спеціальних негласних засобів і методів у поєднанні з голосними засобами і методами дії оперативного працівника органів внутрішніх справ, спрямовані на вирішення окремих завдань боротьби зі злочинністю”.

На думку І. В. Сервецького і В. А. Дашка, “оперативно-розшуковий захід — це сукупність узгоджених, взаємопов’язаних і поєднаних між собою загальною метою та завданнями дій уповноважених Законом України “Про оперативно-розшукову діяльність” суб’єктів, що здійснюються переважно негласно шляхом використання оперативних сил, засобів, методів та форм” [16]. Окремо І. В. Сервецький визначає й таке поняття: “Оперативно-розшуковий захід — це сукупність дій спеціально уповноважених на те державних органів і їх посадових осіб, які здійснюються з дотриманням регламентованих законом підстав та умов, що відповідають нормам моралі та законності, й безпосередньо спрямованих на виконання цілей і завдань оперативно-розшукової діяльності” [17].

М. А. Погорецький сформулював теоретичну дефініцію ОРЗ, визначивши їх як сукупність узгоджених, взаємопов’язаних і поєднаних між собою загальною метою та завданнями дій уповноважених державних органів і їхніх посадових осіб, що здійснюються на підставі й у спосіб, визначені Законом України “Про оперативно-розшукову діяльність” і відомчими нормативно-правовими актами [18; 19].

Слід відзначити, що пізніше у своїх працях М. А. Погорецький наводить інше визначення, досить вдале, яке визначає, що ОРЗ є “сукупністю узгоджених, взаємопов’язаних і поєднаних між собою загальною метою та завданнями дій уповноважених Законом про ОРД суб’єктів, що здійснюються переважно негласно, шляхом використання оперативних сил, засобів, методів і форм” [20, 144].

Цікавим є висловлення М. Л. Грібова про те, що в практичній площині оптимальним вирішенням питання юридичного закріплення поняття ОРЗ є їх визначення як заходів, що проводяться з метою виконання завдань ОРД оперативними підрозділами відповідно до прав, наданих їм Законом України “Про оперативно-розшукову діяльність”, з подальшою диференціацією цих прав на такі, що можуть проводитися лише за умови заведення ОРС (у тому числі, відповідно до змісту Конституції України, потребують дозволу суду), і такі, що можуть проводитися без заведення справи [21, 426].

В. В. Цуканов розуміє під оперативно-розшуковим заходом передбачений законодавством про оперативно-розшукову діяльність спосіб діяльності суб’єкта, що здійснює оперативно-розшукову роботу, суть якого полягає в отриманні необхідної для досягнення цілей і вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності інформації [22].

О. О. Сухачов вважає, що оперативно-розшукові заходи — це дії працівників оперативних підрозділів щодо безпосереднього виконання завдань ОРД шляхом реалізації прав, наданих їм цим Законом [1, 129–130].

Отже, викладене підтверджує думку В. І. Бараненка, О. В. Бочкового, К. А. Гусева, що еволюційні зміни в теорії і практиці оперативно-розшукової діяльності щодо способу пізнання та легітимного отримання доказової інформації в кримінальному провадженні, а також адекватний законодавчий розвиток ОРД та кримінально-процесуального права визначили історично-правову спадковість ОРД у сучасному досудовому слідстві, зумовили процесуалізацію та трансформацію заходів і засобів оперативно-розшукової діяльності в негласні слідчі (розшукові) дії [23].

Висновок. Сучасний науковий доробок, порівняльно-правовий аналіз окремих законів про оперативно-розшукову діяльність свідчить про те, що на сучасному етапі існує необхідність законодавчого закріплення поняття оперативно-розшукового заходу.

Джерела

1. *Сухачов О. О.* Поняття, перелік і класифікація оперативно-розшукових заходів як основа дослідження питань їх конспірації // Вісн. Запоріз. нац. ун-ту. 2016. № 2. С. 125–132.
2. *Письменний Д. П.* Слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні України // Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. 2013. № 3(2). С. 143–146.
3. Актуальные вопросы теории оперативно-розыскной деятельности // Тр. Акад. упр. МВД России. М., 2001. 187 с.
4. Про внесення змін і доповнень до Основ кримінального судочинства Союзу РСР і союзних республік: Закон СРСР від 12 червня 1990 р. №1556-І.
5. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України, від 18 лютого 1992 р. № 2135-ХІІ // Відом. Верховної Ради. 1992. № 22. Ст. 303.
6. Оперативно-розшукове супроводження кримінального судочинства в Україні: навч. посіб. / [Б. І. Бараненко та ін.]; за заг. ред. К. В. Антонова, Б. І. Бараненка. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2010. 216 с.
7. *Грошовий Ю., Дідоренко Е., Розовський Б.* Кримінально-процесуальні аспекти оперативно-розшукової діяльності // Право України. 2003. № 1. С. 73–78.
8. *Тягієв С. Р.* Інститут негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесі України: теорія і практика: [монографія]. Чернігів: Десна Поліграф, 2015. 512 с.
9. *Онофрейчук А. Д.* Актуальные вопросы правовой природы и определения оперативно-розыскных мероприятий // Учен. зап. Таврич. нац. ун-та им. В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. 2014. Т. 27 (66). № 1. С. 181–186.
10. *Ожегов С. И.* Словник російської мови. М., 1985. 298 с.
11. *Дмитренко Я., Майстренко О.* Про оперативно-розшукову діяльність правоохоронних органів [Електронний ресурс] // Політика. Право. Життя. Інтернет-версія всеукраїнського часопису. URL: http://www.polpravozhit.in.ua/2015/07/blog-post_51.html.
12. *Маркушин А. Г.* Оперативно-розыскная деятельность : учеб. для вузов. М.: Изд-во Юрайт, 2012. 399 с.
13. *Шумилов А. Ю.* Краткая сыскная энциклопедия: Деятельность оперативно-розыскная, контрразведывательная, частная сыскная (детективная). М., 2000. 25 с.
14. Оперативно-розыскная деятельность: учебник / [под ред. К. К. Горяинова, В. С. Овчинского, А. Ю. Шумилова]. М.: Инфра-М, 2002. 794 с.
15. *Бандурка О. М.* Оперативно-розшукова діяльність: підручник. Ч. 1. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 336 с.

16. *Сервецький І. В., Дашко В. А.* Науково-практичний коментар Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”. 3-тє вид., доп. (станом на 01.06.2006 р.). К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2006. 400 с.
17. *Сервецький І. В.* Теоретичні засади сутності і змісту оперативно-розшукових заходів // Вісн. Акад. упр. МВС. 2007. № 2–3. С. 78–88.
18. *Погорецький М. А.* Оперативно-розшукові заходи: поняття і види // Держ. безпека України. НАН України і СБ України. 2005. № 1 (3). С. 62–67.
19. *Погорецький М. А.* Оперативно-розшукові заходи: удосконалення правового регулювання // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2006. № 14. С. 135–145.
20. *Погорецький М. А.* Оперативно-розшукові заходи: проблеми правового регулювання // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика): наук.-практ. журн. Міжвід. наук.-дослід. центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України. 2007. № 14. С. 135–145.
21. *Грібов М. Л.* Діяльність підрозділів оперативної служби МВС України : теорія та практика: [монографія]. К.: Розвиток, 2013. 532 с.
22. *Цуканов В.В.* К вопросу о понятии оперативно-розыскного мероприятия // “Черные дыры” в российском законодательстве (журнал на CD-ROM). 2007. № 2.
23. *Негласні слідчі (розшукові) дії та особливості їх проведення оперативними підрозділами органів внутрішніх справ: навч.-практ. посіб. / Б.І. Бараненко та ін.* Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2014. 416 с.

Ігнатюк О. В. Оперативно-розшукові заходи: аналіз поняття. *Еволюційні зміни в теорії і практиці оперативно-розшукової діяльності щодо способу пізнання та легітимного отримання доказової інформації в кримінальному провадженні, а також адекватний законодавчий розвиток оперативно-розшукової діяльності та кримінально-процесуального права визначили історично-правову спадковість оперативно-розшукової діяльності в сучасному досудовому слідстві, зумовили процесуалізацію та трансформацію заходів і засобів оперативно-розшукової діяльності в негласні слідчі (розшукові) дії. Сучасний науковий доробок, порівняльно-правовий аналіз окремих законів про оперативно-розшукову діяльність свідчить про те, що на сучасному етапі існує необхідність законодавчого закріплення поняття оперативно-розшукового заходу.*

Ignatyuk O. V. Operational and investigative measures: analysis of the concept. *Evolutionary changes in the theory and practice of operative and investigative activity in relation to the method of cognition and legitimate obtaining of evidence in criminal proceedings, as well as the adequate legislative development of operational search activity and criminal procedural law, determined the historical and legal heredity of operational-search activity in the modern pre-trial investigation, conditioned the process of privatization and transformation of measures and means of operative and investigative activities into secret investigative (search) actions. Modern scientific research, comparative legal analysis of separate laws on operational-search activity testifies that at the present*

stage there is a need for legislative consolidation of the notion of operational-search activity.

Игнатюк А. В. Оперативно-розыскные мероприятия: анализ понятия. Эволюционные изменения в теории и практике оперативно-розыскной деятельности по способу познания и легитимного получения доказательной информации в уголовном производстве, а также адекватное законодательное развитие оперативно-розыскной деятельности и уголовно-процессуального права определили исторически-правовую преемственность оперативно-розыскной деятельности в современном досудебном следствии, обусловили процессуализацию и трансформацию мероприятий и средств оперативно-розыскной деятельности в негласные следственные (розыскные) действия. Современный научный потенциал, сравнительно-правовой анализ отдельных законов об оперативно-розыскной деятельности свидетельствуют о том, что на современном этапе существует необходимость законодательного закрепления понятия оперативно-розыскного мероприятия.

Надійшла 30 січня 2018 р.